

EKONOMİ POLİTİK

Yaz Başında Türkiye Ekonomisi

Erinç Yeldan, 24 Ağustos 2016

Reel ekonomiye ait verileri kaçınılmaz olarak “gecikmeli” olarak takip edebiliyoruz. Ulusal ekonominin en önemli üç göstergesi, (1) *işsizlik ve istihdam*; (2) *dış açık* (cari işlemler açığı) ve (3) *enflasyon* rakamları hakkında elimizdeki veriler, sırasıyla Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarına ait. Dolayısıyla, elimizde mevcut *en güncel veriler* aracılığıyla Türkiye ekonomisinin ancak *2016 yaz ayları başındaki* görünümünü izleyebiliyoruz.

TÜİK verileri Mayıs ayında (Nisan-Mayıs-Haziran ortalaması) *açık işsiz* sayısını (yani son bir ay içerisinde aktif olarak iş aramasına karşın iş bulamayan kişi sayısı) 2 milyon 895 bin kişi olarak vermekte. Bu rakam, bir önceki senenin aynı dönemine (Mayıs 2015) görece 106 bin yeni işsiz anlamına geliyor. İşsizlik oranı ise yüzde 9.4 olarak gerçekleşmiş. *Çalışanların durumuna* baktığımızda ise istihdam edilenlerin sayısının 27 milyon 867 bin kişi olduğunu görüyoruz. Buna göre 2015’ten 2016’ya Mayıs ayları itibariyle istihdamdaki artış 795 bin kişi olarak gerçekleşmiş.

Bu dönemde, tarım sektöründe çalışan sayısı 234 bin kişi azalmış, tarım dışı sektörlerde ise 1 milyon 29 bin kişi artış göstermiş. Söz konusu *tarım dışı istihdam* artışının ana kaynağı *hizmetler ve inşaat* sektörleri olarak gözüküyor. Hizmet sektörlerinde istihdam artışı 863 bin; inşaatta ise 186 bin. Diğer yandan, son bir yılda imalat sanayiinde çalışan sayısındaki artış *sadece 3 bin kişi*. Bunun ötesinde, aslında sanayi istihdamının son 4 yıldır neredeyse yerinde saydığını gözlemekteyiz. Bu ise sanayideki durgunluğun doğrudan bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Nitekim, Haziran ayına ait en son veri sanayi üretim endeksinde yüzde 1.4’lük bir daralma yaşanmış olduğunu belgeliyor.

Süregeleyen ekonomik durgunluk bağlamında istihdamın sektörel dağılımının giderek sanayiden uzaklaştığını ve inşaat ve hizmet sektörlerinde çoğunlukla mevsimlik, kısa süreli, ya da güvencesiz istihdam biçimlerine kaymakta olduğunu gözlüyoruz.

Dış açık (cari işlemler açığı) ulusal ekonominin döviz açığını veriyor ve bir özdeşlik olarak *ulusal tasarruf ve yatırımlar arasındaki açığa* denk. Söz konusu rakam Haziran ayında birden sıçrama gösterdi ve 4.9 milyar dolar olarak gerçekleşti. *Son on iki aylık toplamda* ise cari açık yeniden 30 milyar dolar sınırına dayandı. Açığın finansmanında sadece Haziran ayında 10 milyar doları bulan finansal sermaye girişlerinin belirleyici olduğu gözleniyor. Küresel finans şebekesi “Fed’in faiz arttırma kararındaki gecikmeden” yılmış; umudunu Türkiye’nin de aralarına bulunduğu *yükselen piyasalardaki* cömert faiz oranlarına sarılmakta bulmuş. Dolayısıyla, Türkiye’ye giderek artan sermaye girişi küresel ekonomiye sunulan yüksek faiz ortamının bir sonucu. Bu arada derecelendirme kuruluşlarının yabancı yatırımcıya yönelik tavsiyesi “*burnunuzu tıkayın ve Türkiye’ye girin*” şeklinde.

İşgücü ve döviz piyasalarındaki açık ve dengesizliklerin bir diğer yansıması ise, kuşkusuz, enflasyon hareketlerinde gözleniyor. Temmuz ayında enflasyon oranı yüzde 1.16 olarak gerçekleşti ve *yıllık bazda* yüzde 8.79'a yükseldi. Enflasyonun "*her zaman ve her yerde parasal bir mesele*" olduğunu savlayan muhafazakar, monetarist dogmalara inat, Türkiye ve benzeri gelişmekte olan ülkelerin deneyimleri enflasyonun aslında işgücü piyasalarındaki tıkanıklıkların ve eksik rekabet koşullarının ürünü olduğunu bizlere hatırlatıyor.

Unutmayalım ki ulusal ekonomide süregelen yapısal dengesizlikler özünde tasarrufların düşük olmasından kaynaklanıyor. Bu da dış açığa neden olmakta. Ancak, bu sorunun çözümü kolay değil, yılların biriktirilmiş yanlış politikalarının kaçınılmaz sonucu. "*Dövizin reel olarak ucuzluğu*", "*yatırımların sanayiden uzaklaşması*", "*iç talebin, özellikle inşaat talebinin aşırı özendirilmesi*"... bunlar artık Türkiye ekonomisinin kaçınılmaz gerçekleri arasında.

AKP ekonomi idaresi bu dengesiz ve durgunluk ortamını canlandırmak için *varlık fonu* adı altında yeni rant mekanizmalarını devreye sokma çabası içerisinde. Özü itibariyle işsizlik sigortasında birikmiş olan fonları sermaye kesiminin emrine sunmayı planlayan ve bu uğurda her türlü çevresel ve vergi denetiminden muaf tutulma güvencesi sunan "yeni" ekonomi stratejisi, mevcut ekonomik dengesizliklere şimdi bir de *hukuksuzluk* ve *yozlaşma* unsurları eklemek üzere.